

Ανάπτυξη απτικής νοηματικής επικοινωνίας για μαθητές με τύφλωση και πολλαπλές αναπηρίες και τυφλοκώφωση

Μαρία Ζέζα, Εκπαιδευτικός ΕΑΕ
Αφροδίτη Μπεκιάρη, Εκπαιδευτικός ΕΑΕ

*«Καθολικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προσβάσιμου Ψηφιακού
Εκπαιδευτικού Υλικού» -Οριζόντια Πράξη με MIS 5001313*

Εισαγωγικά

Εξαιτίας της μειωμένης πρόσβασης στους συμβατικούς τρόπους επικοινωνίας (λόγος, γραφή, βλεμματική επαφή), τα άτομα με **πολλαπλές αναπηρίες και σοβαρά προβλήματα όρασης και τυφλοκώφωση** -MDVI-Multiple Disabilities and Visual Impairments-, Deafblindness (τύφλωση και αυτισμός, τύφλωση και νοητική καθυστέρηση, εγκεφαλική παράλυση, νευρολογικά και άλλα προβλήματα υγείας) χρειάζονται εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας είτε **για να προσλάβουν (receptive communication)**, είτε για να **αποδώσουν (expressive communication) πληροφορίες**.

Περιγραφή περιεχομένου

Προτείνεται η δημιουργία πολυμεσικού υλικού, το οποίο αναγνωρίζει τη διαφοροποιημένη αλληλουχία ανάπτυξης και την ετερογένεια ανάμεσα **στους μαθητές με τυφλοκώφωση και στους μαθητές με πολλαπλές αναπηρίες και σοβαρά προβλήματα όρασης**, εξαιτίας της επίδρασης που έχουν τα προβλήματα όρασης, **στην κοινωνική, επικοινωνιακή, συναισθηματική και γνωστική ανάπτυξη του παιδιού.**

Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θεμελιώνεται πάνω στους ακόλουθους βασικούς πυλώνες:

- ▶ **Εικόνα σώματος και σωματογνωσία**
- ▶ **Επικοινωνία (απτική νοηματική, braille)**

Σωματογνωσία

Στην περίπτωση των παιδιών με **τυφλοκώφωση**, και των παιδιών με **πολλαπλές αναπηρίες και σοβαρά προβλήματα όρασης**, η απουσία οπτικών εμπειριών δυσχεραίνει τη δόμηση της έννοιας του σωματικού σχήματος και επηρεάζει την **ανάπτυξη της επικοινωνίας**, τη **μάθηση** και την **απόκτηση δεξιοτήτων καθημερινής διαβίωσης**.

Σωματογνωσία

Συχνά το παιδί ενδέχεται να:

- ▶ αγνοεί τη σχέση του ενός μέρους του σώματός του με το άλλο
- ▶ αδυνατεί να συντονίσει τις κινήσεις του
- ▶ δυσκολεύεται στον χωρικό προσανατολισμό
- ▶ δυσκολεύεται στην ατομική οργάνωση και
- ▶ σχηματίζει διαστρεβλωμένη εικόνα για το σώμα του σε σχέση με τους άλλους.

ΥΠΟ-ΕΝΟΤΗΤΕΣ

- ▶ Α. Ευαισθητοποίηση της αφής
- ▶ Β. Ευαισθητοποίηση του σώματος μέσω της κίνησης
- ▶ Γ. Αναγνώριση των τμημάτων του σώματος
- ▶ Δ. Διαδικασίες σύνδεσης και επικοινωνίας

Επικοινωνία- απτική νοηματική

Πολλοί μαθητές με τυφλοκώφωση και μαθητές με πολλαπλές αναπηρίες και σοβαρά προβλήματα όρασης χρησιμοποιούν διαφορετικά επικοινωνιακά μέσα για εισερχόμενη και εξερχόμενη επικοινωνία.

Για το παιδί με πολλαπλές αναπηρίες και σοβαρά προβλήματα όρασης η αφή, ανάγεται σε πρωταρχική αίσθηση για πρόσληψη ερεθισμάτων και πληροφοριών για το περιβάλλον (φυσικό και κοινωνικό).

Απτική Νοηματική

Η απτική νοηματική εκφέρεται στα χέρια του συνομιλητή.

Μερικές δραστηριότητες οργανώνονται και παρουσιάζονται με μοντελοποίηση ή καθοδήγηση των χεριών του μαθητή και σταδιακή εξασθένιση της υποστήριξης και ανέλιξη στα επίπεδα ανταπόκρισης και αυτονομίας. (co-active, cooperative and re-active learning, hand over hand, hand under hand).

Απτική Νοηματική

Το νόημα γίνεται:

- Απευθείας στα χέρια του παιδιού
- Συγκεκριμένα για τις επικοινωνιακές ανάγκες εισερχόμενης επικοινωνίας
- Για να εστιάσει την προσοχή του παιδιού στην επικοινωνιακή αλληλεπίδραση
- Να βοηθήσει το μαθητή να συσχετίσει το απτικό νόημα με την κάθε έννοια
- Για να ενεργοποιήσει ή να προκαλέσει την απάντηση του μαθητή.

Περιγραφή και περιεχόμενο

Από τη λίστα επικοινωνίας MacArthur θα γίνει επιλογή στις έννοιες και στην κατηγοριοποίησή τους.

Οι επιλεγόμενες έννοιες θα αποτελέσουν τη βάση ενός πολυμεσικού-πολυαισθητηριακού υλικού με διττή εφαρμογή, ως:

- ▶ λεξικό απτικής νοηματικής γλώσσας
- ▶ λίστα ανίχνευσης επικοινωνιακού λεξιλογίου

Περιεχόμενο

Η δομή του βιβλίου επικοινωνίας περιλαμβάνει:

- ▶ ομαδοποίηση των εννοιών
- ▶ απεικόνιση της κάθε έννοιας με απτικό σκίτσο (Thermoform)
- ▶ αναγραφή της κάθε έννοιας σε γραφή βλεπόντων και γραφή Braille
- ▶ οδηγίες για τον τρόπο εκφοράς κάθε απτικού νοήματος

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ

3d αντικείμενο και πικτόγραμμα
λέξη σε γραφή βλεπόντων και braille

απτικό πικτόγραμμα(riaf-thermoform)

απτική νοηματική

Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα

Η ολιστική προσέγγιση του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι διαρκώς εστιασμένη στην λειτουργική χρήση της υπολειπόμενης όρασης και ακοής, στην πολυαισθητηριακή και βιωματική μεθοδολογία και στην ανάπτυξη μιας θετικής αυτό-εικόνας.

Αναφορικά με την επικοινωνία η έμφαση μεταφέρεται:

- στη δημιουργία της ανάγκης για επικοινωνία
- στην ανάπτυξη και καλλιέργεια ποικίλων επικοινωνιακών ικανοτήτων και
- στη συγκρότηση ενός συνεχού εμπλουτιζόμενου επικοινωνιακού λεξιλόγιο που βασίζεται στις εμπειρίες του παιδιού με πολλαπλές αναπηρίες.

Αναγκαιότητα

Με τη χρήση αυτού του υλικού ο εκπαιδευτικός των μαθητών με πολλαπλές αναπηρίες, θα δύναται αρχικά:

να προσδιορίσει **το επικοινωνιακό λεξιλόγιο** του μαθητή και παράλληλα να συγκροτήσει ένα ολοκληρωμένο **εκπαιδευτικό πρόγραμμα** με στόχο τη διεύρυνση του επικοινωνιακού λεξιλογίου.

Ως προπομπός του επικοινωνιακού προγράμματος που πρόκειται να δώσει έμφαση στην χρήση απτικών νοημάτων, προτείνεται ένα ευρύ πρόγραμμα παρέμβασης με στόχο τη σωματογνωσία.

Ευχαριστούμε θερμά...

«Καθολικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προσβάσιμου Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού» -Οριζόντια Πράξη με MIS 5001313

